

Spis treści

Wykaz skrótów	14
Od Autora	17
Wstęp	29
Etap powstawania Organizacji Narodów Zjednoczonych	29
Periodyzacja działalności ONZ	30

ROZDZIAŁ I

INFORMACJE OGÓLNE

Cele i zasady	39
Karta	40
Poprawki do Karty NZ	41
Rewizja Karty	41
Podstawy prawne	42
Konwencja w sprawie przywilejów i immunitetów ONZ	42
Konwencja w sprawie przywilejów i immunitetów organizacji wyspecjalizowanych	42
Konwencja wiedeńska dyplomatyczna	43
Konwencja wiedeńska o reprezentacji państw w ich stosunkach z powszechnymi organizacjami międzynarodowymi	43
Konwencja o bezpieczeństwie personelu Organizacji Narodów Zjednoczonych i personelu współdziałającego	44
Struktura	44
Członkostwo	44
Dynamika wzrostu członkostwa	45
Wycofanie	48
Wykluczenie	49
Regulaminy	49
Rezolucje	50
Dokumentacja Organizacji Narodów Zjednoczonych	50
Języki	51
Głosowanie	52
Utrata prawa do głosowania	53
Finansowanie	53
Budżet	54
Składka	56
Finansowanie operacji pokojowych	61
Siedziba	63
Biura Organizacji Narodów Zjednoczonych	65

Flaga	66
Godło	66
Sekretarz Generalny	66
Nagrody Nobla.....	71
System Narodów Zjednoczonych	73
Organizacje wyspecjalizowane	74

ROZDZIAŁ II

STRUKTURA ONZ

Zgromadzenie Ogólne	75
Komitety główne	76
Komitety proceduralne	77
Komitety stałe	78
Komitet Składek	78
Doradczy Komitet do spraw Administracyjnych i Budżetowych	79
Organy pomocnicze, międzyrządowe, eksperckie i doradcze	79
Organy międzyrządowe	80
Rada Praw Człowieka	80
Agencja ds. kobiet.....	83
Komitet Informacji	84
Komitet Konferencji.....	84
Komitet do spraw Stosunków z Krajem Siedziby	84
Komitet Naukowy do spraw Efektów Promieniowania Jądrowego	85
Komitet Pokojowego Wykorzystania Przestrzeni Kosmicznej	85
Komitet Stosowania Niezbywalnych Praw Narodu Palestyńskiego	87
Komisja Rozbrojeniowa Organizacji Narodów Zjednoczonych	87
Konferencja Rozbrojeniowa.....	88
Specjalny Komitet Badania Działań Izraelskich dotyczących Praw Człowieka Narodu Palestyńskiego i Arabów na Terytoriach Okupowanych	88
Specjalny Komitet do spraw Karty Narodów Zjednoczonych i Zwiększenia Roli Organizacji	89
Specjalny Komitet do spraw Operacji Pokojowych	89
Specjalny Komitet do spraw Realizacji Deklaracji o Przyznaniu Niepodległości Krajom i Narodom Kolonialnym	90
Komisja Międzynarodowego Prawa Handlowego	90
Komisja Pojednawcza dla Palestyny.....	90
Komitet ad hoc do spraw Oceanu Indyjskiego	91
Komitet ad hoc do spraw karnej odpowiedzialności funkcjonariuszy i ekspertów ONZ podczas uczestnictwa w misjach ...	91
Komitet ad hoc do spraw przygotowania konwencji antyterrorystycznych ..	92

Organy eksperckie	93
Międzynarodowa Komisja Służby Cywilnej	93
Połączony Fundusz Emerytalny Pracowników Systemu Narodów Zjednoczonych	93
Połączony Zespół Inspekcyjny	94
Komitet Inwestycji	94
Komisja Prawa Międzynarodowego	95
Rada Rewizyjna	95
Trybunał Administracyjny Organizacji Narodów Zjednoczonych	95
Zespół Rewidentów Zewnętrznych	96
Niezależny Doradczy Komitet ds. Audytu	96
Organy doradcze	96
Sesje Zgromadzenia Ogólnego	97
Sesje regularne	98
Sesje nadzwyczajne	101
Sesje specjalne	103
Agenda	105
Konferencje ONZ	106
Rada Bezpieczeństwa	109
Struktura	111
Organy pomocnicze Rady Bezpieczeństwa	111
Komitety stałe	111
Wojskowy Komitet Sztabowy	112
Komitety sankcji	112
Komitet antyterrorystyczny	116
Komitet rezolucji RB nr 1540 (2004)	116
Komisje Rady Bezpieczeństwa	117
Komisja Budowania Pokoju	117
Komisja kompensacyjna do spraw Iraku	118
Komisja specjalna do spraw Iraku	119
Komisja Monitorowania, Weryfikacji i Inspekcji	119
Komisja do spraw demarkacji granicy między Irakiem i Kuwejtem ..	120
Ropa za żywność	120
Trybunały Karne Rady Bezpieczeństwa	122
Międzynarodowe trybunały karne Rady Bezpieczeństwa	122
Inne organy, które funkcjonują w formie szczątkowej:	123
Weto	124
Operacje pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych	126
Funkcje operacji pokojowych	130
Afryka	134
Wspólna Misja Organizacji Narodów Zjednoczonych i Unii Afrykańskiej w Darfurze	134

Wielowymiarowa Zintegrowana Misja Stabilizacyjna Organizacji Narodów Zjednoczonych w Mali	135
Wielowymiarowa Zintegrowana Misja Stabilizacyjna ONZ w Republice Środkowo Afrykańskiej	136
Misja Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice Południowego Sudanu	136
Tymczasowe Siły Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych dla regionu Abyei.....	137
Operacja Organizacji Narodów Zjednoczonych na Wybrzeżu Kości Słoniowej.....	138
Misja Organizacji Narodów Zjednoczonych w Liberii.....	139
Misja Stabilizacyjna Organizacji Narodów Zjednoczonych w Demokratycznej Republice Konga	140
Misja Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw referendum w Saharze Zachodniej	142
Ameryka.....	142
Misja Stabilizacyjna Organizacji Narodów Zjednoczonych w Haiti ..	142
Azja i Pacyfik	143
Grupa Obserwatorów Wojskowych Organizacji Narodów Zjednoczonych w Indiach i Pakistanie	143
Europa	144
Siły Pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych na Cyprze.....	144
Misja Tymczasowej Administracji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Kosowie.....	145
Bliski Wschód.....	147
Siły Obserwacyjne Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Rozdzielenia Wojsk.....	147
Siły Tymczasowe Organizacji Narodów Zjednoczonych w Libanie	148
Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Nadzorowania Rozejmu	149
Inne organy utrzymywania pokoju.....	149
Specjalne misje polityczne i budowania pokoju.....	150
Przedstawiciele sekretarza generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych	152
Misje cywilne Organizacji Narodów Zjednoczonych.....	153
Rada Gospodarcza i Społeczna	154
Organys pomocnicze ECOSOC.....	155
Komisje funkcjonalne.....	155
Komisja do spraw Ludności i Rozwoju	155
Komisja Nauki i Technologii dla Rozwoju	156
Komisja Rozwoju Społecznego	157
Komisja Statusu Kobiet.....	157

Komisja Statystyczna.....	158
Komisja Środków Odurzających	158
Komisja Trwałego Rozwoju.....	159
Komisja Zapobiegania Przestępczości i Wymiaru Sprawiedliwości...	160
Komisje regionalne	161
Komisja Gospodarcza do spraw Afryki.....	161
Komisja Gospodarcza do spraw Ameryki Łacińskiej i Karaibów	161
Komisja Gospodarcza do spraw Europy.....	162
Komisja Gospodarczo-Społeczna do spraw Azji i Pacyfiku	162
Komisja Gospodarczo-Społeczna do spraw Azji Zachodniej.....	163
Komitety stałe.....	163
Komitety Programowania i Koordynacji	163
Komitety do spraw Organizacji Pozarządowych	163
Organy eksperckie.....	164
Inne organy	164
Forum Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Lasów.....	164
Forum Polityczne Wysokiego Szczebla ds. Zrównoważonego Rozwoju.....	165
Rada Powiernicza	166
Sekretariat	167
Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości (MTS).....	168
Program Narodów Zjednoczonych do spraw Ochrony Środowiska.....	170
Program Narodów Zjednoczonych do spraw Osiedli Ludzkich	171
Program Narodów Zjednoczonych do spraw Rozwoju.....	172
Programy fundusze i inne agendy.....	173
Światowy Program Żywnościowy.....	174
Fundusz Ludnościowy Organizacji Narodów Zjednoczonych.....	175
Fundusz Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom	175
Wysoki komisarz Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw praw człowieka.....	176
Wysoki komisarz Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw uchodźców	177
Uniwersytet Organizacji Narodów Zjednoczonych.....	178
Agencja Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie	179
Wspólny Program Narodów Zjednoczonych do spraw HIV/AIDS...	179
Grupa Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju.....	180
Konferencja Narodów Zjednoczonych do spraw Handlu i Rozwoju .	181
Międzynarodowe Centrum Handlu UNCTAD/ WTO.....	182
Instytuty badawcze i szkoleniowe ONZ	182
Instytut Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. szkolenia i badań	182
Instytut Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw badań nad rozbrojeniem	183

Instytut badawczy Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw rozwoju społecznego	183
Międzyregionalny Instytut Badawczy Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw przestępczości i wymiaru sprawiedliwości.....	183
Międzynarodowy instytut badań i szkolenia do spraw rozwoju kobiet	184
Organy traktatów praw człowieka.....	184
Komitet praw człowieka	184
Komitet praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.....	184
Komitet przeciwko torturom	185
Komitet eliminacji dyskryminacji rasowej.....	185
Komitet eliminacji dyskryminacji kobiet	185
Komitet praw dziecka.....	185
Komitet dot. praw pracowników migrujących	186
Komitet dot. praw osób niepełnosprawnych	186
Komitet dot. wymuszonych zaginięć	186
Organizacje wyspecjalizowane Narodów Zjednoczonych.....	186
Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego	186
Międzynarodowa Organizacja Morska.....	187
Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP)	187
Międzynarodowy Fundusz Rozwoju Rolnictwa.....	188
Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW).....	189
Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny	189
Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury	190
Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Rozwoju Przemysłowego	190
Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa.....	191
Powszechny Związek Pocztowy	192
Światowa Organizacja Meteorologiczna.....	192
Światowa Organizacja Turystyczna.....	193
Światowa Organizacja Własności Intelektualnej.....	193
Światowa Organizacja Zdrowia	194
Grupa Banku Światowego.....	194
Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (MBOR)	194
Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju	195
Międzynarodowa Korporacja Finansowa	195
Inne organizacje powiązane z ONZ.....	196
Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (MAEA).....	196
Organizacja Traktatu o Całkowitym Zakazie Prób Jądrowych	198
Organizacja do spraw Zakazu Broni Chemicznej.....	199
Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK)	199

ROZDZIAŁ III

GRUPY I BLOKI POLITYCZNE W ONZ

Grupy regionalne.....	203
Trzeci świat.....	209
Grupa 77.....	210
Ruch państw niezaangażowanych.....	215
Kraje najmniej rozwinięte.....	220
Unia Europejska.....	222
P-5 – Grupa stałych członków Rady Bezpieczeństwa.....	226
Grupa ds. światowego zarządzania.....	227

ROZDZIAŁ IV

GŁÓWNE PROBLEMY POLITYCZNE LAT 1945–2000

Wstęp.....	229
Dekolonizacja.....	231
Deklaracja Antykolonialna.....	232
Międzynarodowy System Powierniczy.....	234
Obszary niesamodzielne.....	236
Rozbrojenie.....	238
Wielostronne porozumienia rozbrojeniowe.....	239
Nierozprzestrzenianie broni jądrowej.....	241
Strefy bezatomowe.....	242
Ochrona środowiska.....	242
Szczyt Ziemi.....	243
Szczyt Ziemi II.....	246
Reforma ONZ.....	248
Reforma Organizacji.....	249
Reforma Rady Bezpieczeństwa.....	250
Agenda dla Pokoju.....	251
Agenda dla Rozwoju.....	252
Reforma stosunków międzynarodowych.....	253
Nowy Międzynarodowy Ład Ekonomiczny.....	253
Karta ekonomicznych praw i obowiązków państw.....	254
Kod postępowania transnarodowych korporacji.....	254
Globalne porozumienie.....	255
Nowy Międzynarodowy Ład Informacyjny.....	256
Problematyka rozwoju.....	256
Rozwój gospodarczo-społeczny.....	256
Rozwój gospodarczy.....	257

Rozwój społeczny	259
Trwały rozwój	260
Oficjalna Pomoc Rozwojowa	260
Prawa człowieka.....	262
Prawa człowieka.....	265
Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych	267
Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych	268
Dyskryminacja.....	268
Prawa dzieci	269
Prawa mniejszości.....	269
Prawa ludności tubylczej.....	270
Prawa osób niepełnosprawnych.....	270
Prawa robotników migrujących.....	271
Prawa uchodźców	271
Prawa kobiet	271
Rasizm	272
Apartheid	273
Ludobójstwo.....	274
Bliski Wschód w Organizacji Narodów Zjednoczonych.....	275
Kryzys finansowy.....	278
Prawo morza	280

ROZDZIAŁ V

PRIORYTETY ONZ NA XXI WIEK I ICH REALIZACJA

Wstęp	283
Raporty, dokumenty i szczyty	286
Raport Brahimiego	286
Raport Milenijny Sekretarza Generalnego ONZ.....	287
Deklaracja Milenijna.....	289
Raport „Bardziej bezpieczny świat: nasza wspólna odpowiedzialność”.....	292
Raport „W większej wolności: rozwój, bezpieczeństwo i prawa człowieka dla wszystkich”	296
Dokument Końcowy Szczytu 2005.....	297
Dokument Końcowy spotkania Wysokiego Szczebla 65 sesji ZO ONZ.....	299
Priorytety i ich realizacja	302
Milenijne cele rozwoju (MCR).....	303
Raport „Milenijne Cele Rozwoju 2010”.....	303
Przyszłość Milenijnych Celów Rozwoju	310
Problematyka bezpieczeństwa i pokoju	311
Działania na rzecz utrzymania pokoju.....	312

ONZ a pozamilitarne zagrożenia dla bezpieczeństwa	322
Terroryzm	323
Problematyka narkotykowa	329
Przestępczość zorganizowana	335
Reforma systemu NZ.....	341

ROZDZIAŁ VI

PROBLEMATYKA PRAWNA

Zgromadzenie Ogólne	351
Komitety Zgromadzenia Ogólnego.....	352
Specjalny komitet ds. Karty NZ i Wzmocnienia Roli Organizacji	353
Komitet Pokojowego Wykorzystania Przestrzeni Kosmicznej	354
Komisja Międzynarodowego Prawa Handlowego	355
Komisja Prawa Międzynarodowego.....	357
Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości	358
Konferencje	358
Organizacje systemu NZ	359
Dekada Prawa Międzynarodowego	359
Spotkanie Wysokiego Szczebla Zgrom. Ogólnego ONZ w sprawie „rządów prawa”	361

ROZDZIAŁ VII

POLSKA W ONZ

Lata 1945–1989.....	367
Inicjatywy polskie w ONZ	367
Problematyka pokoju i bezpieczeństwa	368
Rozbrojenie	368
Rada Bezpieczeństwa.....	369
Operacje pokojowe	370
Dekolonizacja.....	370
Problematyka społeczno-ekonomiczna	371
Problematyka budżetowo-finansowa	372
Problematyka prawna.....	374
Lata 1989–2014.....	374
Inicjatywy polskie w ONZ	374
Polska w RB	381
Operacje pokojowe	382
Problematyka rozbrojenia.....	384
Problematyka ekonomiczna	387

Spis treści

Problematyka społeczna.....	390
Problematyka budżetowo-finansowa i personalna.....	391
Problematyka prawna.....	393
Zakończenie	399
ANEKS nr 1	
Karta Narodów Zjednoczonych.....	409
ANEKS nr 2	
Operacje militarne autoryzowane przez Radę Bezpieczeństwa ONZ jako misje pokojowe w oparciu o rozdział VII Karty NZ	440
Indeks nazwisk	444
Indeks rzeczowy	447